

**ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ**

2 липня 2014 року

м. Київ

Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України в складі:
головуючого **А.Г. Ярема**
суддів : **Л.І. Григор'єва, В.І. Гуменюк, Н.П. Лященко, Л.І. Охрімчук, М.В. Патрюк,
Я.М. Романюк, Ю.Л.Сенін**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2, ОСОБА_3 про усунення перешкод у користуванні власністю та за зустрічним позовом ОСОБА_2, ОСОБА_3 до ОСОБА_1 про припинення права на частку у спільному майні за заявою ОСОБА_2, ОСОБА_3 про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 3 березня 2014 року,

в с т а н о в и л а :

У лютому 2013 року ОСОБА_1 звернулась до суду із зазначеним позовом, посилаючись на те, що їй на праві власності належить S_1 частина житлового будинку АДРЕСА_1, у порядку спадкування за заповітом ОСОБА_4, яка померла ІНФОРМАЦІЯ_1. Проте відповідачі за її відсутності неправомірно вселились до будинку, оформили реєстрацію за місцем проживання, перешкоджають їй користуватися будинком.

Позивачка просила зобов'язати відповідачів не чинити їй перешкод у користуванні спадковим майном і вселити її до будинку.

ОСОБА_2, ОСОБА_3 від свого імені та в інтересах неповнолітнього ОСОБА_5 звернулись до суду із зустрічним позовом, в якому просили припинити право власності ОСОБА_1 на S_1 частину житлового будинку, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що спільне володіння та користування цим будинком неможливе, частка ОСОБА_1 не може бути виділена в натурі, ними внесено на депозитний рахунок територіального управління Державної судової адміністрації України в Одеській області 100 тис. грн, що дорівнює вартості S_1 частини спірного будинку.

Рішенням Київського районного суду м. Одеси від 16 жовтня 2013 року в задоволенні позовних вимог ОСОБА_1 відмовлено, зустрічний позов задоволено. Постановлено припинити право власності ОСОБА_1 на S_1 частину житлового будинку з надвірними спорудами, АДРЕСА_1, загальною площею S_2, у тому числі S_3 житлової площі; виплатити ОСОБА_1 100 тис. грн з депозитного рахунку територіального управління Державної судової адміністрації України в Одеській області, що внесені ОСОБА_2 7 жовтня 2013 року за квитанцією НОМЕР_1; визнати за неповнолітнім ОСОБА_5 право власності на S_1 частину житлового будинку з надвірними спорудами, АДРЕСА_1.

Рішенням Апеляційного суду Одеської області від 5 лютого 2014 року рішення Київського районного суду м. Одеси від 16 жовтня 2013 року скасовано, ухвалено нове рішення, яким позов

ОСОБА_1 задоволено. Зобов'язано ОСОБА_2, ОСОБА_3 не чинити перешкод ОСОБА_1 у користуванні будинком АДРЕСА_1, що знаходиться у спільній частковій власності ОСОБА_1 та ОСОБА_5, і вселити ОСОБА_1 до цього будинку. У задоволенні зустрічного позову відмовлено.

Ухвалою судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 3 березня 2014 року відмовлено у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою ОСОБА_2 та ОСОБА_3 на рішення Апеляційного суду Одеської області від 5 лютого 2014 року на підставі пункту 5 частини четвертої статті 328 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України).

У поданій до Верховного Суду України заяві ОСОБА_2 та ОСОБА_3 просять скасувати ухвалу судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 3 березня 2014 року й рішення Апеляційного суду Одеської області від 5 травня 2014 року, постановити нове рішення про задоволення їхніх позовних вимог, посилаючись на неоднакове застосування судами касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, а саме статті 365 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України).

На підтвердження своїх доводів ОСОБА_2 та ОСОБА_3 наводять ухвалу судді Верховного Суду України від 27 червня 2008 року, рішення колегії суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 28 січня 2009 року та ухвалу колегії суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 22 грудня 2010 року.

Ухвалою колегії суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19 травня 2014 року справу допущено до провадження у Верховному Суді України.

Заслухавши суддю-доповідача, пояснення ОСОБА_2, ОСОБА_3 та їхнього представника, перевіривши доводи заяви, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України визнає, що заява підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Згідно зі статтею 355 ЦПК України заява про перегляд судових рішень у цивільних справах може бути подана виключно з підстав:

1) неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах;

2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

Судами встановлено, що житловий будинок з надвірними спорудами, АДРЕСА_1, належить на праві спільної часткової власності ОСОБА_1 та неповнолітньому ОСОБА_5 у рівних частках – кожному співвласнику по S_1 частині.

ОСОБА_5 та його батьки: ОСОБА_2 і ОСОБА_3 – зареєстровані й постійно проживають у цьому будинку, іншого житла вони не мають.

ОСОБА_1 є громадянкою Російської Федерації, постійно мешкає в будинку АДРЕСА_2, спірним будинком користується лише під час відпочинку в літній період.

Згідно з висновком судової будівельно - технічної експертизи від 16 серпня 2013 року ринкова вартість S_1 частини спірного будинку складає 100 тис. грн, технічна можливість поділити спірний будинок між співвласниками відсутня.

7 жовтня 2013 року ОСОБА_2 внесла на депозитний рахунок територіального управління Державної судової адміністрації України в Одеській області 100 тис. грн.

Відмовляючи в задоволенні позову ОСОБА_1 та задовольняючи позовні вимоги ОСОБА_2, ОСОБА_3, суд першої інстанції виходив із того, що технічної можливості поділити будинок між

співвласниками немає, спільне користування будинком неможливе, ОСОБА_1 постійно проживає та працює на території Російської Федерації, а припинення права власності на S_1 частину спірного будинку не завдасть істотної шкоди її інтересам.

Скасовуючи рішення районного суду й ухвалюючи нове рішення про задоволення позовних вимог ОСОБА_1 та відмову в задоволенні зустрічного позову, суд апеляційної інстанції, з яким погодився й суд касаційної інстанції, виходив із того, що ОСОБА_1 у спірному будинку належить S_1 частка, яка є рівною частці ОСОБА_5, тому вона не може вважатись незначною. Сторони знаходяться в неприязних стосунках, спільне володіння та користування спірним будинком є неможливим. Незважаючи на те, що згідно з висновком судової будівельно-технічної експертизи неможливо поділити будинок у рівних частках, сторони мають можливість установити порядок користування будинком, оскільки він має три житлові кімнати та інші приміщення, а внесення ОСОБА_2 100 тис. грн грошової компенсації на депозитний рахунок вартості належної ОСОБА_1 частки не є безумовною підставою для позбавлення її права на частку у спірному майні.

Проте у наданих для порівняння заявниками ухвалах Верховного Суду України від 27 червня 2008 року та від 27 червня 2008 року суд касаційної інстанції погодився з висновками попередніх інстанцій про наявність підстав для припинення права власності на частку у спільному майні та виходив із того, що будинок є неподільним, спільне користування ним через неприязні стосунки між сторонами є неможливим, таке припинення не завдасть істотної шкоди відповідачам, оскільки вони зареєстровані та мешкають в іншому місці.

Разом із тим у наданому заявниками для порівняння рішенні колегії суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 28 січня 2009 року, а також ухвалі колегії суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 22 грудня 2010 року про припинення права власності на частку у квартирі, суд касаційної інстанції, стягнувши на користь відповідачів компенсацію вартості їхньої частки у квартирі та визнавши за позивачами право власності на квартиру, виходив із того, що квартира є неподільною, спільне проживання сторін є неможливим, а позивач вніс на депозитний рахунок грошову суму вартості частки відповідача у спірній квартирі.

Викладене свідчить про те, що має місце неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, а саме статті 365 ЦК України, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції вищенаведених норм матеріального права, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України виходить із такого.

Відповідно до статті 365 ЦК України право особи на частку у спільному майні може бути припинене за рішенням суду на підставі позову інших співвласників, якщо:

- 1) частка є незначною і не може бути виділена в натурі;
- 2) річ є неподільною;
- 3) спільне володіння і користування майном є неможливим;
- 4) таке припинення не завдасть істотної шкоди інтересам співвласника та членам його сім'ї.

Суд постановляє рішення про припинення права особи на частку у спільному майні за умови попереднього внесення позивачем вартості цієї частки на депозитний рахунок суду.

Задовольняючи позов про припинення права власності ОСОБА_1 на S_1 частку житлового будинку з виплатою їй вартості цієї частки, суд першої інстанції виходив із того, що таке припинення (пункт 4 частини першої статті 365 ЦК України) не завдасть істотної шкоди її інтересам, оскільки ОСОБА_1 є громадянином іншої держави, в якій проживає й працює, а спірну власність використовує тільки для літнього відпочинку.

Суд апеляційної інстанції, з яким погодився й касаційний суд, вважав такий висновок необґрунтованим з тих підстав, що порушується принцип рівності прав співвласників, а правовий режим спільної часткової власності враховує інтереси всіх її учасників і забороняє обмеження прав одних учасників за рахунок інших.

Такий висновок суду свідчить про неправильне застосування статті 365 ЦК України, оскільки відповідно до цієї норми, зокрема пункту 4 частини першої статті 365 ЦК України, право власності співвласника на частку в спільному майні може бути припинено, але за умови, що така шкода не буде істотною. Саме ця обставина є визначальною при вирішенні позову про припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників.

Відповідно до вимог частини другої статті 360⁴ ЦПК України Верховний Суд України задовольняє заяву у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 ЦПК України, якщо встановить, що судові рішення є незаконним.

Ураховуючи викладене, ухвала суду касаційної інстанції підлягає скасуванню з направленням справи на новий касаційний розгляд.

Керуючись статтею 360³ ЦПК України, Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

Заяву ОСОБА_2 та ОСОБА_3 задовольнити частково.

Ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 3 березня 2014 року скасувати, справу передати на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій пунктом 2 частини першої статті 355 ЦПК України.

**Головуючий
Судді :**

**А.Г. Ярема
Л.І. Григор'єва
В.І. Гуменюк
Н.П. Лященко
Л.І. Охрімчук
М.В. Патрюк
Я.М. Романюк
Ю.Л.Сенін**